

Referat af bestyrelsesmøde Naturnationalpark Stråsø den 27. juni 2024 i Fejsøhus kl. 16-21

Bestyrelsesmedlem	Indstillet af	Deltagelse 27.6.24
Dorte-Pia Ravnsbæk	Formand	ja
Karsten Filsø	Holstebro Kommune	ja, før bustur
Tommy Tønning	Herning Kommune	Afbud
Ole Nyholm Knudsen	Ringkøbing-Skjern Kommune	ja
Jonna Odgaard	Danmarks Naturfredningsforening	ja
Lis Helles Olesen	Dansk Ornitologisk Forening	ja
Orla Elkjær	Friluftsrådet	ja
Ole Rønnow	Danmarks Jægerforbund	ja
Anders Gammelvind	Dansk Orienteringsforbund	Afbud
Inger Skov	Dansk Ride Forbund	ja
Dorte Eastwood	Dansk Islandshesteforening	ja
Lucia Aagaard	Danmarks Idrætsforbund	ja
Niels Hybholt	DGI	ja
Tommy Jensen	Ulfborg Cykelmotion	ja
Anders Nørgård	Landbruget (Vestjysk Landboforening og Holstebro Struer Landboforening)	ja
Lisbet Mogensen	Ulvetid	ja
Steffen Trolldoft	Ulvefrit Danmark	ja
Sine Anneberg	Idom-Råsted Borgerforening	ja
Signe Berg Madsen	Vind Sogneforening	ja
Julietta Jensen	Brugerrådsmedlem	nej
Caspar Rostbøll	Naborepræsentant	ja
Gunnar H. Pedersen	Holstebro og Omegns Fiskeriforening	ja
Eva Kanstrup	Bisidder Herning Kommune	ja, efter bustur
Anders Debel	Bisidder Holstebro Kommune	ja, efter bustur
Flemming Juel-Nielsen	Bisidder Ringkøbing-Skjern Kommune	Afbud
Poul Ravnsbæk	Sekretariat, skovrider	ja
Henning Fjord Aaser	Sekretariat, projektleder	ja
Karin Jølk Ravn-Johnsen	Sekretariat, projektet, referent	ja
Jens Henrik Jacobsen	Sekretariat, kommunikation	ja, efter bustur

Program for bestyrelsesmødet var:

1. Velkomst og præsentation af bestyrelsens medlemmer (DPR)
2. Status og rammer for Naturnationalparken (PR)
3. Oprids af bestyrelsens rolle (DPR)
4. Naturvandring ved Lystbæk (HFA)
5. Kørsel i bus rundt i Naturnationalpark Stråsø (HFA)
6. Aftensmad
7. Bestyrelsesmøde i mødelokalet i Fejsø (DPR)

1. Velkomst og præsentation af bestyrelsens medlemmer

Der blev budt velkommen udenfor, hvor formand Dorte-Pia Ravnsbæk (DPR) indledte med at byde velkommen til den nye bestyrelses første møde.

De tilstedeværende præsenterede sig, herunder om de var gengangere fra projektperioden. Der var enkelte, som fremhævede, hvad de særligt var optagede af:

Inger Skov, Dansk Rideforbund: Fokus på alternative rideruter.

Dorte Eastwood, Dansk Islandshesteforening: Fokus på rideruter uden for heget.

Jonna Odgaard, Danmarks Naturfredningsforening: Har ekspertise fra Fugleværnfonden og erfaring med helårsgræsning med kvæg.

Lisbet Mogensen, Ulvetid: Fokus på vidensdeling.

Niels Hybholt, DGI: Fokus på adgang i videst muligt omfang.

Sine Anneberg, Idom-Råsted Borgerforening; Fokus på lokalt engagement og turisme.

2. Status og rammer for Naturnationalpark Stråsø.

Også skovrider Poul Ravnsbæk (PR) bød velkommen på Naturstyrelsens vegne til Stråsø. Der blev givet en kort orienterede om status omkring processen for Naturnationalpark Stråsø. Der foreligger en opdateret og tilrettet projektbeskrivelse efter grundigt arbejde i den tidligere projektgruppe samt offentlig høringsproces. Et næste skridt vil være myndighedsbehandling for ud for igangsætning.

PR opridsede kort at realiseringen af det videre arbejde vil være med udgangspunkt i den foreliggende projektbeskrivelse, inden for gældende lovgivning og regelsæt samt regeringsbeslutninger.

Regeringsgrundlaget, som bekræfter og fastholder den tidligere regerings lovgivning for naturnationalparkerne, giver politisk retning for vores videre arbejde:

- a) De 15 udpegede Naturnationalparker – inkl. Stråsø – ligger fast.
- b) Dyrevelfærd hos udsatte dyr skal være i orden og ligge inden for lovgivningen og her bliver vi holdt i kort snor af regeringen og de veterinære myndigheder med kort dispensation og hyppige tilsyn.
- c) Der skal nedsættes lokale bestyrelser.

Med dette afsæt kan bestyrelse påbegynde de næste trin for Naturnationalpark Stråsø.

3. Oprids af bestyrelsens rolle

DPR gennemgik herefter hovedpunkterne omkring bestyrelsens rolle som også er gengivet i bilag: ”Rammer, roller og ansvar for bestyrelsen for Naturnationalpark Stråsø (25-6-2024)” herunder med henvisning til den gennemgang, der er blev givet på et fælles møde for alle 15 bestyrelsesformænd.

4. Naturvandring ved Lystbæk

Projektleder Henning Fjord Aaser (HFA) ledede en vandretur tværs over Lystbæk-arealet. Arealet bliver en del af den kommende naturnationalpark. Der blev set på afgræsning, blomstrende urter på arealet, hvor der også går heste og kreaturer. Dyrene var ikke opsøgende eller nærgående, som det ønskes. Ved uacceptabel adfærd vil problemdyr blive håndteret.

5. Kørsel i bus rundt i Naturnationalpark Stråsø

HFA gav en guidet tur gennem naturnationalparken.

6. Pause og spisning

7. Bestyrelsesmøde – del 2 (mødelokalet i Fejsø)

Dagsordenen for anden del af bestyrelsesmødet:

- 1) Præsentation af hidtil gennemført arbejde og proces
- 2) Bemærkninger til foreliggende udgave af Projektbeskrivelse og Forvaltningsplan
- 3) Bestyrelsens arbejde (årsplan, kommunikation, mødeform, emner)
- 4) Forslag om heldagsekskursion
- 5) Forslag til næste bestyrelsesmøde
- 6) Eventuelt

Ad 1) Præsentation af hidtil gennemført arbejde og proces

HFA gennemgik den hidtil gennemførte proces og status for tilpasninger i projektplan og udkast til forvaltningsplan. Den fulde præsentation er vedlagt referatet.

På baggrund af høringen er projektbeskrivelsen tilpasset på 12 områder, som fremgår af præsentationen.

Naturgrundlag, hegn, dyr, hovedindgange færste og hegnslåger blev vist på kort. Derudover blev de 7 faunalommer vist og planerne for naturlig hydrologi og fremme af biodiversitet blev gennemgået. Til sidst blev planerne for sammenbinding af de lysåbne naturtyper, sikring af dyrevelfærd og monitorering af biodiversitet gennemgået.

Til præsentationen blev det bemærket, at hegnet i den reviderede plan er rykket 5-10 meter ind på Naturstyrelsens arealer for at muliggøre stier uden om hegnet og skaber sammenhæng også ud af naturnationalparken. Dette skal minimere risikoen for besøgende forvilder sig ud på private arealer.

I forbindelse med spørgsmål til dyrevelfærd og betydningen af bestandstilsyn blev det uddybet af PR at det er muligt at få en et-årig dispensation fra dyreværnsloven, så det enkelte dyr ikke skal tilses hver dag. Det er vigtigt for Naturstyrelsen, at dyrene trives i naturnationalparken. Dyrevelfærden skal være i orden og inden for lovgivningen. Når året er gået vil tilsynet samlet set blive evalueret. Der vil blive anvendt GPS og anden teknologi hvor muligt og hensigtsmæssigt. Der vil blive ansat samt uddannet personale til at vedligeholde hegn og ikke mindst varetage håndtering af de udsatte dyr og føre tilsyn med dyrene. Det blev foreslået at etablere hotline og bruge de lokale øjne og øre omkring dyrenes velfærd. Der blev kvitteret for forslaget som tages med videre.

I forbindelse med spørgsmål til baseline og monitorering blev det af PR uddybet, at der vil blive monitoreret på biodiversitet både før og efter etableringen af naturnationalparken. Miljøstyrelsen overvåger i dag naturen i habitatområderne. Der vil desuden blive etableret faste prøvefelter uden for habitatområderne. Her vil vegetationen blive analyseret og der vil blive indsamlet materiale. Der vil derudover blive holdt øje med de rødlistede arter. De fredede fortidsminder vil blive tilset som en del af overvågningen. Udgangstilstanden vil blive registreret inden projektet igangsættes.

Det blev flere gange bemærket fra flere medlemmer i bestyrelsen, at det er vigtigt, at der bliver fastlagt en base-line inden dyrene kommer ud og gerne øget monitorering på relevante områder, fx fiskeri. Der var dialog om mulighed for også at involvere medlemmernes baglande samt tanker om citizen-science projekt i området, hvor lokale kan bidrage med viden.

De små søer og vandløbene bliver overvåget af hhv. Miljøstyrelsen og kommunen.

Ad 2) Bemærkninger til foreliggende udgave af Projektbeskrivelse og Forvaltningsplan

Generelt var der stor ros fra bestyrelsens medlemmer til den reviderede projektplan og for den inddragende proces i forbindelse med udarbejdelsen.

Signe Berg Madsen: Anerkendte resultatet og den inddragende proces, hvor der var blevet lyttet til input. Det er vigtigt, at det er synligt, at der lyttes og der tages hensyn til de mange interesser. Der kan gøres mere for at åbne området op for at vise værdien af Stråsø.

Ole Rønnov: Materialet viser, at der ligger et stort arbejde bag og der er indarbejdet mange forslag og hensyn i den foreliggende projektbeskrivelse. Den indeholder en god balance mellem forskellige hensyn og brugere. Projektet er et godt grundlag for at gå videre frem mod etablering.

Dorte Eastwood: Rytterne er især glade for ridemulighederne ved en sammenbinding af arealer uden for nationalparkens afgrænsning mod nord og mod syd. Det blev dog bemærket, at der er et uklart, hvordan rytterne kommer over åen.

PR kvitterede og det vil blive taget med videre og fulgt op på i forbindelse med detailplanlægningen.

Jonna Odgaard: Rapporten er et flot stykke arbejde. Der er fire bemærkninger: A) kortmaterialet kan forbedres i materialet, hvor det lige nu er småt og dermed upræcise, B) Der var et ønske om at kunne begrænse biltrafikken i nationalparken mest muligt; C) Der var bekymring for betydningen af Mountainbike-banen og dens placering i forhold til forstyrrelser; D) I forlængelse af, at der er lavet stilleområder for kronstyr – var der et ønske om at dette også sker for ulv og det blev i den forbindelse også det bemærket at listen over bilag IV-arter ikke var opdateret.

PR kvitterede med kort fagligt input og svar på de fire punkter. Kortmateriale vil blive revurderet. Den trafik, der vil være i parken, er på offentlige veje, mens der kun åbnes for offentlighedens biltrafik på andre veje i særlige weekender eller ved særlige lejligheder. Hvis der bliver problemer med overholdelse af reglerne, vil vi se nærmere på, hvad der skal ske. Tilrettelæggelse af MTB-ruten er sket i en tæt dialog og afbalanceret med hensyn til natur og andre brugere, og PR har stor fokus på netop balancen men også opfølgning. Vedr. ulv, så vil de udlagte faunalommer også give ro til ulv, havørne og andre dyr og fugle. Noget af det sidste NST vil foretage i forbindelse med udarbejdelse af en væsentlighedsvurdering, er en aktuell opdatering af listen over bilag-IV-arter.

Caspar Rostbøll: Det er en bekymring hos naboerne til parken for, at der vil være trafik i skel, når heget kun flyttes 5-10 meter ind. Et ønske er at heget kommer minimum 40 m ind fra skel og bør følge veje, stier og brandlinjer. Der er også bekymring om cykling over færste og på veje med mulighed for at møde heste og kreaturer. Ligeledes er der hos enkelte bekymring for at ændring af hydrologi vil give negativ effekt på omkringliggende landbrugsjord.

PR kvitterede med kort fagligt input og svar. Der er generelt et krav om, at arealet under påvirkning af store planteædere, skal være så stort som muligt. I lyset af, at det er almindelig praksis mellem naboer at sætte almindelige landbrugshegn i skel, er der valgt at tage et særligt hensyn ved at rykke heget 5-10 meter ind fra skel. Hermed er der også mulighed for at benytte friluftaktiviteter til at holde kronstyr inde i det omfang, at de laver for store skader på omkringliggende marker. NST vil dog gerne se på, om der skal gøres mere i nærheden af boliger, der ligger op til skel. Besøgende vil også blive orienteret om, hvor er skel og vil blive tydelig opfordret til at respektere den private ejendomsret på naboarealer. I forhold til cyklende over færste samt cyklende på veje blandt græssende heste og kreaturer er NST egne erfaringer, at de ikke oplever problemer på Risbæk-arealet i Klosterheden.

Tommy Jensen: Der er erfaringer med, at tydeligt udlagte spor for besøgende cyklister i langt højere grad sikrer, at der ikke cykles på uhensigtsmæssige steder. Cyklist-grupperne har i den foreliggende projektbeskrivelse opgivet en MTB-bane af hensyn til dyrelivet og naturen. Os der har brugt banen i rigtig mange år, synes langt fra, at det er sjovt; men vi har i dialog søgt en balance til andre hensyn.

Lis Helles Olesen: Jeg er overrasket over hvor langt projektet er og alt det, der er lavet (ny som deltager i bestyrelsen). Vi vil gerne høre mere om basisovervågningen og ikke mindst om at følge udviklingen i ynglefugle tilknytte heden.

HFA uddybede yderligere omkring overvågningen og opfordrede til et samarbejde med DOF 'er om at følge og registrere fugle i området i en systemiseret form – fx som del af Citizens Science.

Anders Nørgård: Kvitterer for et godt samarbejde og et godt resultat. Der er fire observationspunkter: a) Hydrologien må ikke ødelægge dyrkningsmuligheder uden for naturnationalparken, b) Naturnationalparken må ikke via ammoniak-sårbar natur påvirke landmænds udbygningsmuligheder uden for, c) Dyrevelfærden skal være i orden – og landboforeningen helt tryk ved, at I vil få styr på det her i Stråsø. Der skal i forvaltningen af krondyrbestanden tages behørig hensyn til skader på omkringliggende dyrkede marker.

PR kvitterede med kort svar: Det ligger fast i lovgivningen, at ændringer i hydrologi inden for naturnationalparken ikke må påvirke dyrkningen af omkringliggende marker negativt. Tak for tilliden – der skal ikke herske tvivl om, at jeg står på mål for at dyrevelfærden for udsatte dyr under hegn skal være i orden. Og det er lykkedes med en balance omkring krondyr, at hensyn til skader på omkringliggende dyrkede marker også indgår i forvaltningen af bestanden. Vedr. ammoniak kunne der ikke svares på stående fod.

Ole Nyholm Knudsen: Foreslår at der monitoreres på hydrologi både inden for og uden for naturnationalparken før og efter der iværksættes tiltag for ændre hydrologien for at kunne udskille effekt af stigende nedbørsmængder. Det foreslås også, at AI/ny teknologi benyttes til overvågning af biodiversitet.

Inger Skov: Der vil komme hegn tæt på beboelser. Her må ridestierne godt blive bredere. Der er bekymring for risiko for vildfarende skud fra nabo-jægere ved ridning langs skel.

Niels Hybholt: Det kunne være interessant med overvågning af besøgende i området før og efter etablering af Naturnationalparken for at se udviklingen. Det foreslås at opsætte tællere ved indgangene.

PR kvitterede med kort svar: Det vil der blive set på, herunder mulighed for at benytte registrering af antal mobiltelefoner i området.

Eva Kanstrup: Kvitterede for den store lydhørhed og den afvejede balance mellem naturbeskyttelse og benyttelse, som er væsentlig for den politiske opbakning. Hun gjorde opmærksom på sammenhængen også uden for naturnationalparken, f.eks. ved stiforløb og lignende til nærliggende steder som f.eks. forbindelsen via Fugelkjær Å til Præstbjerg.

Anders Debel: En helstøbt og velargumenteret forvaltningsplan. Den løsning, der er fundet med at flytte hegnet 10 meter ind er god. Man kan overveje om, der på udvalgte område kan ske en tilpasning efter behov.

PR gentog, at det vil være i fokus at finde afvejninger mellem krav om størst mulige areal med græsningseffekt og at vi skal tage ligeværdige hensyn til alle.

Caspar Rostbøll: Måske kan man flytte på hegnet på steder, hvor bygningsmassen ligger tæt på hegnet.

Lucia Aagaard: Spørgsmål om faunalommerne er faste eller kan de flyttes. Det er vigtigt for O-løberne, at de fortsat kan benytte området til de store løb (bemærkningen fremføres på vegne af Anders Gammelvind, repræsentant for O-løberne).

PR kvitterede med kort svar: Som udgangspunkt ligger faunalommerne fast, men viser det sig hen ad vejen, at det er formålstjenstligt at flytte/justere dem, så må vi sammen se på det. Der har været en god dialog med O-løberne og med den fleksibilitet, dialog og vilje til at tage gensidige hensyn, er jeg tryk ved, at vi sammen hen ad vejen metrer en god balance mellem formål og hensyn.

Formanden: opsummerede med afsæt i det meget store arbejde i projektgruppen før bestyrelsens nedsættelse – herunder input til projektplan og høringsvarene og efterfølgende tilpasning - samt de faldende bemærkninger på mødet, at den foreliggende projektbeskrivelse lever op til formål og lovgivning.

Der blev på mødet kvitteret hele vejen rundt fra bestyrelsesmedlemmerne for resultatet, som rummer en afvejet balance mellem naturbeskyttelse, forskellige benyttelsesbehov og øvrige lokale samt borgernære interesser og behov. Bestyrelsen ligger vægt på, at det har været en inddragende proces, der har været præget af tydelighed, åbenhed og lydhørhed og tilpasning fra Naturstyrelsens side. Det forventes, at denne samarbejdsprofil fortsætter fremadrettet mellem NST og bestyrelsen.

Der fremkom flere relevante bekymrings- eller observationspunkter på mødet. Disse fremgår af referatet. Der er således flere punkter, som der skal ses nærmere på som fx kortmateriale, opdatering af fx artsbilagslister,

hotline vedr. dyr, anvendelse af nyeste teknologi og kunstig Intelligens samt baselinemålinger, monitorering/overvågning og tilsyn. Der vil blive en løbende opfølgning på disse emner. Den viden som opnås gennem arbejdet med NNP Stråsø, men også andre steder bringes ind i bestyrelsen, hvor relevant.

Der er tilslutning til, at bestyrelsen anbefaler Naturstyrelsen at gå videre med myndighedsbehandlingen, og vi vil i bestyrelsen i mellemtiden arbejde videnskabsmæssigt videre med udvalgte emner. Der er fra bestyrelsen interesse i at opbygge fælles viden og læring om de centrale emner undervejs. Der er en forståelse af, at løsninger skitseret i planerne prøves af i gennemførelsen og evalueres.

Der er behov for parallel fokus på såvel faglig formidling som løbende kommunikation til omverden, herunder lokalområdet. Det er væsentligt at orientere løbende om de tiltag, der foregår som led i den almindelige drift både inden og efter myndighedsgodkendelse for at skabe lokal forankring. Formanden kvitterede for den store villighed til i kredsen til at afsøge fælles muligheder og komme med konkrete og konstruktive forslag også selv om, vi har forskellige interesser. En villighed som forventes at fortsætte med afsæt i gensidig åbenhed og dialog.

Naturstyrelsen: PR kvitterede og takkede for de mange positive tilkendegivelser om både projektbeskrivelsens indhold og om processen. PR tog ansvar for at enheden vil gøre sit til, at vores samarbejde og vores måde at tale om tingene på her i bestyrelsen og lokalt fortsætter på samme måde som hidtil. Enheden går nu hjem og ser nærmere på, hvordan vi konkret vil gå videre med den foreliggende projektbeskrivelse, og bestyrelsen vil blive orienteret, når den videre proces med myndighedsbehandlingen er klarlagt – og bestyrelsen vil høre fra formanden inden, der på bestyrelsens vegne meldes noget ud til omverdenen”.

Ad3) Bestyrelsens arbejde (årsplan, kommunikation, mødeform, emner)

Det blev besluttet at holde fire bestyrelsesmøder årligt og gerne inklusiv besigtigelse af området med fokus på udvalgte emner.

Der var tilslutning til, at bestyrelsen parallelt under fasen med myndighedsbehandling arbejder tematisk med forskellige emner, hvor der gås i dybden og der ses på mulighederne inden for videre detailplanlægning.

Der blev drøftet emner som: Friluftsfaciliteter og fondsfinansiering, baseline og overvågning inkl. ny teknologi/AI og Citizens Science, skovgenopretning og træarter, lokal involvering fra interesserede borgere i overvågning af vandmiljø, fugle mm., vidensdeling/formidling og involvering af lokale borgere med viden og formidlingsinteresse om naturen og hvad der gøres, indsatser for at engagere og skabe ejerskab til naturnationalparken både lokalt og i hele Danmark for det særlige, der er kendetegnende for området, information om aktiviteter (drift/pleje mm) i området på forkant inden de sættes i gang, tænke kulturhistorie (som HC Andersens besøg) sammen med naturen i fortællingen, etablere traditioner med årligt tilbagevendende aktiviteter som tyttebærweekend, hjortebrøl, svampetur, find knogler-for en dag mm.,

DPR opfordrede til, at man indsender forslag til emner til sekretariatet, hvis man har yderligere.

Ad4) Forslag om heldagsekskursion

Der blev fremlagt forslag om at arrangere en ekskursion med henblik på erfarings- og vidensopbygning. Der blev talt om Klelund, Kragelund Mose og Geltinger Birk i Nordtyskland. Enheden vil se på et forslag om en éndagstur (gerne lang) i foråret 2025, hvor der nås mere end et sted. Medlemmer af bestyrelsen opfordres til at dele erfaringer og forslag.

Ad 5) Forslag til næste bestyrelsesmøde

Der er et fællesseminar for alle naturnationalparkbestyrelserne den 5. september og der kommer nærmere herom senere. Derfor bliver det næste møde her i bestyrelsen blive afholdt i november måned. Dato udmeldes gerne sammen med at referat sendes til kommentering.

Ad 6) Eventuelt

I anledningen af Holstebro bys 750 års jubilæum afholder Naturstyrelsen sammen med ”Æ Skurehat” (Vestjysk svampeforening), DN Holstebro, DOF og Sct. Georgs Gilderne en naturdag den 28. august.